

Skolmaterial för Kiasma

Vid som är kvar - Tid för samisk konst

4. våningen

27.3.–6.9.2026

Museet för nutidskonst Kiasma

Högstadium och andra stadiet

Bild: Finlands Nationalgalleri / Pirje Mykkänen

Innehåll

Välkommen till Kiasma!	2
1. Innan besöket.....	2
Information om samiskhet	2
Information om konstverkens tekniker	3
Museets regler	4
2. Under utställningsbesöket.....	4
Verk: Valkeapää	5
Uppgift: landskap och känsla.....	6
Verk: Pieski.....	6
Uppgift: material, färg och form.....	6
Verk: Baggerman.....	7
Uppgift: konstverkets teknik.....	7
Uppgift: automatskrivande	7
Verk: Johdet x Pirak.....	8
Uppgift: årstider.....	8
Verk: Karlson	8
Uppgift: duodji och teknik	9
Verk: Sara	10
Uppgift: föremål och näring.....	10
3. Efter utställningsbesöket	11
Uppgift: collage	11

Välkommen till Kiasma!

Hej lärare! Vad roligt att ni planerar ett besök på Kiasma med er grupp. Vi ser fram emot att få välkomna er!

Nedan hittar ni uppgifter som kan användas för att förbereda besöket, arbeta med under vistelsen i utställningen och att göra efteråt i skolan. Ni väljer själva om ni vill använda alla uppgifter eller bara några, beroende på vad som passar er grupp bäst.

Vi ber er vänligen meddela vår kundtjänst om ert besök i förväg via info@kiasma.fi. Tveka inte att höra av er om ni har några frågor.

Varmt välkomna till Kiasma!

1. Innan besöket

Vi som är kvar - tid för samisk konst är Kiasmas och samemuseet Siidas gemensamma utställning, som samlar ihop samisk nutidskonst från Sápmi i Norge, Sverige och Finland.

Utställningens fokus ligger på samernas eget berättande om samisk identitet. I verken behandlas erfarenheter kopplade till samiskhet från både dåtid och nutid. Även bevarandet och förmedlingen av det samiska arvet lyfts fram i utställningen.

Information om samiskhet

- Samerna är ett urfolk som har bebott Sameland, eller Sápmi, redan innan de nuvarande staterna existerade.
- Det finns cirka 75 000–100 000 samer, varav omkring 10 000 bor i Finland.
- Samer lever idag främst inom fyra olika staters områden: Finland, Sverige, Norge och Ryssland.
- Det finns totalt nio levande samiska språk, varav nordsamiska, enaresamiska och skoltsamiska talas i Finland.
- Samerna tillhör de arktiska urfolken.
- Till de traditionella samiska näringarna hör renskötsel, fiske, insamling, jakt och duodji alltså samiskt hantverk.
- Den samiska flaggan symboliserar det samiska folkets enhet och kultur. Färgerna rött, grönt, gult och blått representerar naturen. Cirkeln symboliserar solen och månen.

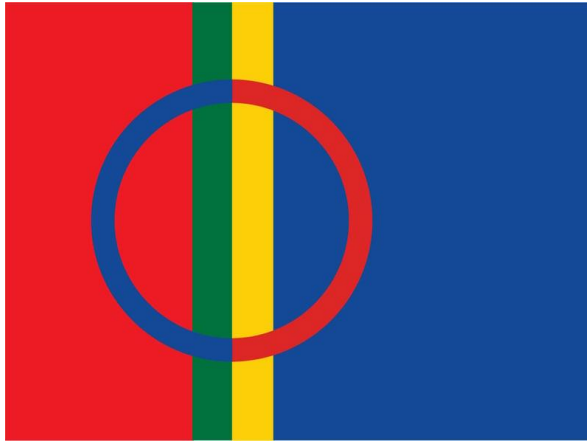

Bild: Nordiskt Samarbete, Den samiske flaggan. Hämtad från www.norden.org.

Information om konstverkens tekniker

I detta skolmaterial presenteras verk som är målningar, installationer och fotografier.

- En målning är en tvådimensionell framställning, det vill säga en bild där färg har applicerats på en yta.
- En installation är konst som skapats för en specifik plats eller ett rum, där till exempel rummets storlek och form påverkar verket.
- Ett fotografi är en tvådimensionell bild. Ett fotografi kan tas till exempel med en systemkamera.

Uppgift: bekanta er med utställningen i förväg

Utställningen *Vi som är kvar* är den första större utställningen av samisk konst i Helsingfors. Verken uttrycker samisk samtidskonst och samiskhet såsom den berättas av samerna själva. Verken kan betraktas ur olika perspektiv, såsom plats, människor och gemenskaper, hem, tillhörighet och samiskt hantverk *duodji*.

På Kiasmas webbplats finns sex bilder från verk i utställningen *Vi som är kvar*. Välj en av bilderna: [Vi som är kvar](#).

Titta på verket en stund och diskutera i grupp:

- Vad händer i verket?
- Vad tänker du att verket berättar om?
- Vilka aspekter av samiskhet lyfter verket fram?

Museets regler

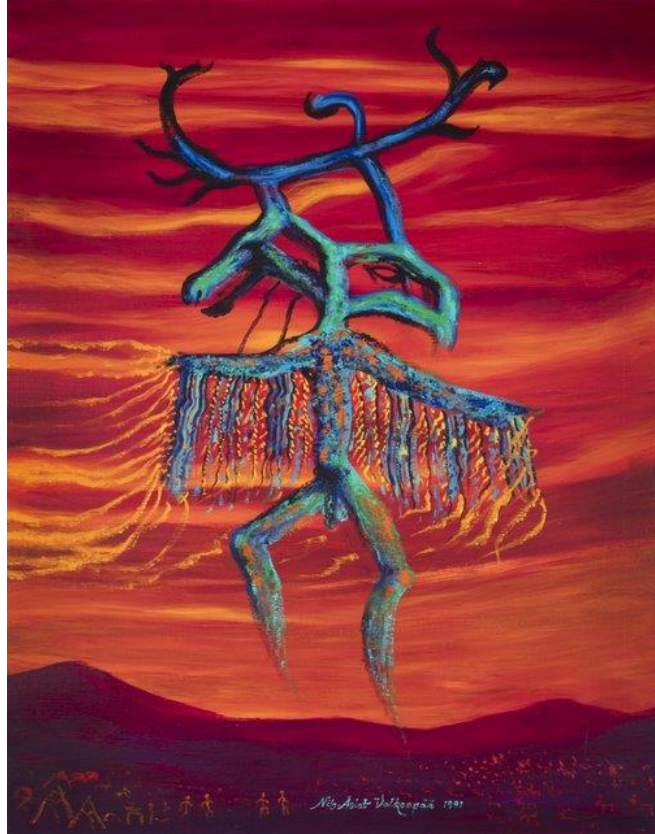
- Man får **inte röra vid verken**, eftersom fingertoppar alltid har fett som lämnar fingeravtryck. **Håll ungefär en meters avstånd till verken** för att undvika att man av misstag stöter i eller nuddar dem.
- Fotografering är tillåten, men **utan blix**. Starkt ljus bleker färger.
- Museer är också till för barn och unga. Det får märkas och höras att en skolgrupp har kommit till museet! Man får diskutera konst, förundras över den och skratta om man känner för det.
- I museet **rör man sig lugnt** med respekt för andra museibesökare.
- Det går bra att ta med skriv- eller ritmaterial under utställningsbesöket. Obs: som ritmaterial är **endast blyertspennor och färgpennor tillåtna** (inte tuschpennor eller kulspetspennor).

2. Under utställningsbesöket

Man får gärna ta med sig skriv- och ritredskap, alltså blyertspennor och häften, på rundturen. Mobilens anteckningsappar fungerar också bra för att skriva, ifall de unga får ta med sig sina mobiler. *Obs! I utställningssalarna får det användas endast blyerts- och färgpennor!*

Sal: Land

Verk: Valkeapää

Nils-Aslak Valkeapää, Utan titel (Självporträtt/Noaidi), 1991. Bild: Øystein Thorvaldsen.

Uppgift: landskap och känsla

Undersök konstverket och fundera på följande frågor:

- Vad föreställer verket?
- Varifrån är landskapet?
- Vilka material har avbildats på verket?
- Vilken känsla uttrycker verket?

Sal: Människor

Verk: Pieski

Outi Pieski. Du luhti - Relationer är dina yttersta beståndsdelar, 2026. Bild: Finlands Nationalgalleri / Petri Virtanen

Uppgift: material, färg och form

Gå runt verket och fundera:

- Vilka material är verket gjort av?
- Vilka färger eller former hittar ni?
- Vad berättar verket om?
- Påminner verket om någon slags rörelse?

Verk: Baggerman

Siri Baggerman, Drönaren (2021). Bild: Siri Baggerman.

Uppgift: konstverkets teknik

Betrakta konstverket och fundera över:

- Hur är konstverket gjort?
- Vilka olika tekniker kommer ni att tänka på?
- Vilken konsteknik är bekant för dig eller gillar du bäst? Varför?

Uppgift: automatskrivande

Ta fram era skrivredskap.

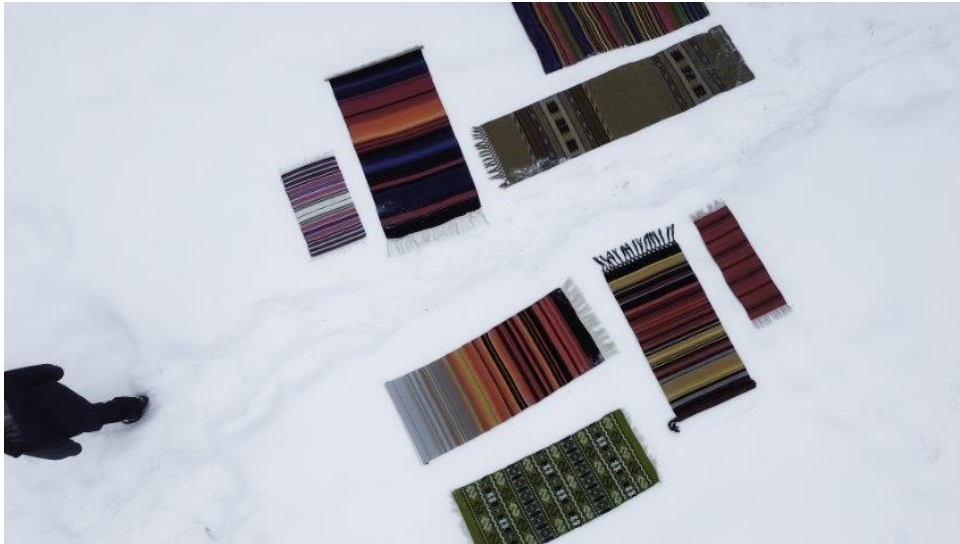
Skriv ner så snabbt som möjligt de tankar som dyker upp när ni funderar på frågan: *Vad händer i bilden?* Läraren kan till exempel sätta en timer på 2 minuter.

Fundera sedan vidare på följande med hjälp av era anteckningar:

- Vem sitter i mitten av landskapet?
- Var befinner sig landskapet – vad tyder på det?
- Vilka saker kan höra till det förflutna och vilka till nutiden?
- Vilken stämning finns i verket?

Sal: Hem

Verk: Johdet x Pirak

Johdet x Pirak, ur serien Ranorna, (2025). Bild: Johdet x Pirak.

Uppgift: årstider

- Rana är en typ av duodji, samiskt hantverk.
- Vilka färger och former hittar du på bildens ranor?
- Samer är ett folk med åtta årstider: vår, vårsommar, sommar, höstsommar, höst, höstvinster, vinter och vårvinter.
- Vilka ranor på bilden skulle kunna berätta om till exempel vårsommaren? Varför?
- Vilken årstid är din favorit? Varför?

Verk: Karlsen

Márjá Karlsen, Rátanu (Rana), (2024). Bild: Márjá Karlsen.

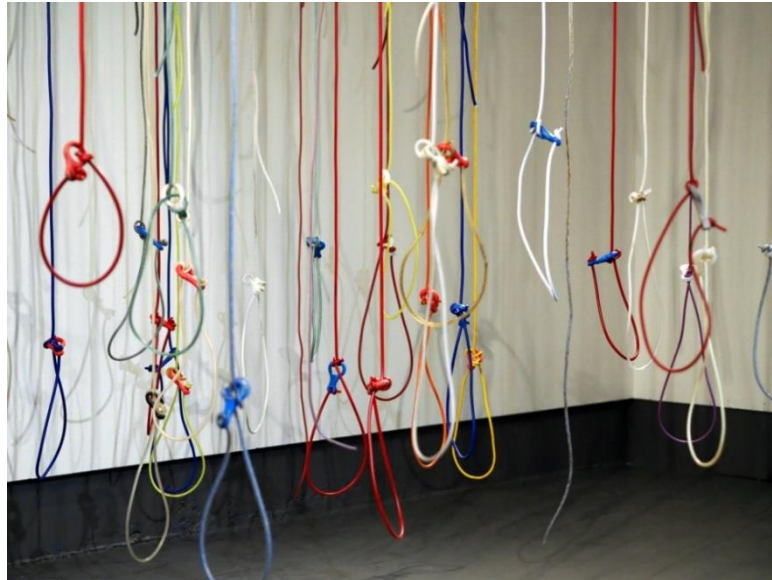
Uppgift: duodji och teknik

- Vilka tankar väcker verket?
- Vet du vad det är för något?
- Vad kan man använda den till?
- Har du nångång provat väva med vävstol eller vävram?
- Vad skulle verket kunna berätta om?
- Varför kan det kännas viktigt att upprätthålla traditioner?

Verket består av en stående vävstol, som används för att väva olika textilier, såsom ranor, sjalar och mattor. Vävning är en flera hundra år gammal tradition.

Sal: Baggage

Verk: Sara

Máret Ánne Sara, *Gielastuvvon (Snarad)*, 2018. Bild: Alta Kunstforening.

Uppgift: föremål och näring

- Vilka tankar väcker verket?
- Vad skulle de hängande föremålen kunna vara, och vad skulle de kunna användas för?
- Vilket material är verket gjort av?
- Vilka färger hittar ni i verket? Hur påverkar färgerna konstverkets helhet?

*I verket har man använt lasson (**suohpan** på nordsamiska) som används för att fånga renar. Konstnären har samlat dem från sitt eget renskötarsamhälle. Verket kommenterar samiska renskötarens tunga vardag och kampen för att bevara sin näring. Dessutom kommenterar verkets uppställning samernas sorgliga livsöden.*

4. våningens sista sal fungerar bra för att samlas: där finns sittplatser och litteratur angående utställningen.

3. Efter utställningsbesöket

Diskutera i klassen vad ni minns från utställningen.

- Minns du något verk särskilt bra? Vilket och varför?
- Hur upplevde du utställningen som helhet?
- Hur många stjärnor skulle du ge utställningen på en skala från 1 till 5? Varför?

Uppgift: collage

Titta på bilden av Siri Baggermans verk *Drönare* (2021) och försök minnas:

- Vem sitter i mitten av verket?
- Vad har personen på sig?
- I vilken slags landskap sitter personen?
- Varför har konstnären valt dessa föremål eller djur i verket?

Konstnären har använt fotografier från sin egen släkt som inspiration för sina konstverk.

Till uppgiften behöver ni kartong, tidningar/tidskrifter och limstift.

Gör ett collage av din egen omgivning.

Fundera på vilka saker som är viktiga för dig och vad din livsmiljö består av:

- Vem eller vad är en del av ditt liv: ett husdjur, en släkting eller en vän?
- Vilka saker finns i ditt hem?
- Vilka byggnader och platser är viktiga för dig?

Klipp ut bilder och ord från tidskrifter och kombinera dem för att skapa en bild av din egen omgivning.

När collageerna är klara, titta på varandras arbeten och diskutera:

- Vilka saker hittar ni i varandras collage?
- Finns det likheter eller skillnader i collageerna? Vilka?
- Berättar collageerna något nytt om era klasskamrater?

Ni kan dela med er av minnen som collageerna väcker.